

ปัญหากฎหมายบางประการของพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551¹

วริศรา บัวสมบุญ²

ปัจจุบันรูปแบบของการค้ามนุษย์ได้พัฒนาไปจากเดิมและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าในเส้นทางคมนาคมและเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารเป็นผลให้อาชญากรรมที่เกิดขึ้น ดำเนินไปอย่างปิดบังซ่อนเร้นและยากต่อการรับรู้และติดตาม ขณะที่ประเทศไทยยังคงมีความเสี่ยงของสถานการณ์อย่างสูงเพราะยังคงมีสถานะเป็นทั้ง 1) ประเทศต้นทาง หมายถึง การเป็นประเทศที่มีการส่งเด็กและหญิงไปค้าต่างประเทศ 2) ประเทศทางผ่าน หมายถึง การเป็นประเทศที่ใช้เป็นเส้นทางผ่านของการนำเด็กและหญิงไปค้าในประเทศอื่น และ 3) ประเทศปลายทาง หมายถึง การเป็นประเทศที่มีการนำเด็กและหญิงเข้ามาค้าหรือแสวงหาประโยชน์หรือมีการล่วงละเมิดสิทธิ โดยผู้เสียหายมีทั้งผู้หญิง เด็กผู้หญิง และเด็กผู้ชาย เพื่อการบังคับใช้แรงงานและการบังคับค้าประเวณีและเกิดขึ้นในรูปแบบที่ผู้เสียหายมีความสนใจอันเนื่องมาจากความต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังเกิดจากเครือข่ายธุรกิจผิดกฎหมายที่มีกระบวนการซับซ้อนมากขึ้นจนกลายเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ โดยอาจกล่าวได้ว่าปัจจัยหลักทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ ความยากจนเป็นปัจจัยที่มีส่วนอย่างสำคัญที่ทำให้เกิดการแสวงหาประโยชน์จากผู้ที่ต้องการหางานทำเพื่อรายได้ที่ดีกว่า รวมทั้งปัจจัยทางสังคมที่มีเจตคติ ค่านิยมพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการค้ามนุษย์และผู้หญิงและเด็กและปัจจัยอื่นๆ เช่น การขาดโอกาสทางการศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพ การเข้าถึงบริการของรัฐ ช่องว่างของกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ปริมาณความต้องการในการใช้บริการทางเพศ ค่าจ้างแรงงานเด็กและผู้หญิงราคาถูกที่มีมากขึ้น ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงได้ให้ความห่วงใยและดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ให้หมดไป

เดิมประเทศไทยใช้พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 เป็นกฎหมายที่ป้องกันและปราบปรามการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลเฉพาะหญิงและเด็กเท่านั้น ไม่ครอบคลุมผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นชายและไม่ครอบคลุมการค้ามนุษย์ในทุกรูปแบบ ทั้งมาตรการในการป้องกันและปราบปรามก็ไม่เพียงพอ ซึ่งปัจจุบันการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลในลักษณะการค้ามนุษย์ มิได้จำกัดเฉพาะหญิงและเด็กเท่านั้น และการกระทำด้วยวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งอาจมีการกระทำในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เมื่อประเทศไทยได้ลงนามใน “อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร” และ “พิธีสารว่าด้วยการป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก” แล้วจึงต้อง

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายบางประการของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียผล และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์จุฑา วงศ์ทองสรรค์ และรองศาสตราจารย์รัล เล็งวิทยา

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปรับปรุงกฎหมายภายในของประเทศไทยให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ ในปี 2551 ประเทศไทยจึงได้มีการบัญญัติกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ขึ้นมา ซึ่งมุ่งให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มีประสิทธิภาพมากขึ้น ครอบคลุมทุกคนที่ตกเป็นผู้เสียหาย ทุกเพศ ทุกวัย ลงโทษไม่ให้มี “การแสวงหาประโยชน์อันเป็นการค้ามนุษย์” จากการค้าประเวณี การผลิต เผยแพร่วัตถุสื่อลามก การแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาข่มขืน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ อีกทั้งยังมีการจัดตั้งกองทุนป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในการดำเนินคดีมีการกำหนดครอบคลุมทั้งแพ่งและอาญา ซึ่งเน้นการดำเนินคดีเพื่อปราบปรามผู้กระทำความผิดและไม่ละเลยการดำเนินคดีแพ่ง เพื่อให้ให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษทางอาญา และขณะเดียวกันผู้กระทำความผิดก็ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย อันเป็นมาตรการเยียวยาผู้เสียหายด้วย นอกจากนี้ยังมีกลไกและมาตรการที่ช่วยให้การป้องกัน ปราบปราม และช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นไปได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

แม้รัฐบาลไทยไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำอย่างเต็มที่ในการขจัดปัญหาการค้ามนุษย์ อย่างไรก็ตามที่รัฐบาลไทยได้พยายามอย่างมีนัยสำคัญในการดำเนินการดังกล่าว รัฐบาลได้กำหนดนโยบายให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เป็นวาระแห่งชาติ เนื่องจากการค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนร้ายแรง ในปีที่ผ่านมา รัฐบาล ได้มีความพยายามดำเนินการเพื่อขจัดปัญหาการค้ามนุษย์ โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วน ภายใต้แนวคิด “ประชารัฐ ร่วมใจ ด้านภัยการค้ามนุษย์” ทั้งนี้ รัฐบาล กระทรวง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะยังคงมุ่งมั่นดำเนินงานและให้การคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน มนุษยธรรม และให้คุณค่าศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ดำเนินงานด้านการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหการค้ามนุษย์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป อีกทั้ง รัฐบาลได้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาการค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นในรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (ยุค คสช.) ได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะการเพิ่มบทลงโทษผู้เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ โดยเมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมา ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 และวันที่ 7 เมษายน 2562 ได้มีการประกาศใช้พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2562 เป็นที่เรียบร้อยแล้ว และมีผลบังคับใช้แล้วในปัจจุบัน

แต่ถึงอย่างไรก็ตามประเทศไทยก็ยังคงประสบปัญหาโดยถูกมองว่าเป็นประเทศต้นทางและปลายทางสำหรับเป็นทางผ่านของขบวนการค้ามนุษย์ โดยประเทศไทยก็ได้ออกกฎหมายมาป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์มาบังคับใช้ ซึ่งก็คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้า

มนุษย์ พ.ศ. 2551 แต่พระราชบัญญัตินี้ก็ยังมียุทธศาสตร์ช่องว่างและข้อจำกัดทางกฎหมายบางประการ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาในการคุ้มครองผู้เสียหายในชั้นพนักงานสอบสวน

กระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 29 ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ว่า

“ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ และเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจจัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครองเป็นการชั่วคราวได้แต่ต้องไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมง ทั้งนี้ ให้รายงานให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ทราบโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องให้การคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจจะเป็นผู้เสียหายเกินกว่ากำหนดเวลาในวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งอนุญาต ทั้งนี้ ศาลจะอนุญาตได้ไม่เกินเจ็ดวัน โดยจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้”

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่า การให้ระยะเวลาพนักงานเจ้าหน้าที่ในระหว่างการคัดแยกเหยื่อเพียง 24 ชั่วโมง และขยายระยะเวลาได้ไม่เกิน 7 วัน นั้น เป็นการกำหนดระยะเวลาที่สั้นเกินไปในการที่เจ้าพนักงานจะทำการแสวงหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ เนื่องจากผู้เสียหายหรือเหยื่อที่ถูกกระทำการค้ามนุษย์ได้รับความบอบช้ำจากการถูกทารุณทางร่างกายและจิตใจของเหยื่อที่จะถูกฟื้นฟูให้กลับมาสู่สภาวะปกตินั้นอันเป็นการต้องใช้เวลาในการฟื้นฟู และยังต้องอาศัยพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเหยื่ออีกด้วย จึงเห็นว่า ระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่ค่อนข้างจำกัดและเร่งรัดพนักงานสอบสวนในการแสวงหาข้อเท็จจริงในชั้นพนักงานสอบสวนเป็นอย่างมาก จึงเห็นว่าเป็นปัญหาที่จะต้องดำเนินการศึกษาต่อไป

2. ปัญหาการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายซึ่งเป็นชาวต่างชาติ

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 33 ได้บัญญัติไว้ว่า

“ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์อย่างเหมาะสมในเรื่องอาหาร ที่พักพยาบาล การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ การให้การศึกษา การฝึกอบรม การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การส่งกลับไปยังประเทศเดิมหรือภูมิลำเนาของผู้นั้น การดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยให้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความแตกต่างทางเพศ

อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ ประเพณีวัฒนธรรมของผู้เสียหาย การแจ้งสิทธิของผู้เสียหายที่พึงได้รับการคุ้มครองในแต่ละขั้นตอนทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการช่วยเหลือ ตลอดจนขอบเขตระยะเวลาในการดำเนินการช่วยเหลือในแต่ละขั้นตอน และต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายก่อนด้วย

การให้ความช่วยเหลือตามวรรคหนึ่ง อาจจัดให้บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายได้รับการดูแลในสถานแรกรับตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี สถานแรกรับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก หรือสถานสงเคราะห์อื่นของรัฐหรือเอกชนก็ได้”

สำหรับการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายซึ่งเป็นชาวต่างชาติ ตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวกอยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ สำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 29 มีนาคม 2559 โดยอนุญาตให้ผู้เสียหายอยู่ในราชอาณาจักรได้ไม่เกิน 1 ปี และหากมีความจำเป็นตามข้อเท็จจริงแห่งคดีให้สามารถขอขยายระยะเวลาได้ครั้งละไม่เกินหนึ่งปี ซึ่งอาจจะเป็นเวลาอันสั้นไปสำหรับการพำนักในราชอาณาจักรเพื่อเป็นพยานและนำตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์มาลงโทษ ในขณะที่กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้มีการออกวีซ่าให้กับผู้เสียหายที่เป็นชาวต่างชาติเพื่อให้เป็นการกระตุ้นเหยื่อให้พินิจหรือยืนยันความผิดของผู้ค้ามนุษย์ จึงเห็นว่าปัญหาดังกล่าวยังคงมีข้อจำกัดและจะต้องดำเนินการศึกษาต่อไป

3. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจดำเนินคดีในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนในความผิดฐานค้ามนุษย์

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 41 บัญญัติว่า “เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้เสียหายในความผิดฐานเข้ามา ออกไปหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ความผิดฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน ฐานปลอมหรือใช้ซึ่งหนังสือเดินทางปลอม ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการติดต่อ ชักชวน แนะนำตัว ติดตาม หรือรับเฝ้าบุคคลเพื่อค้าประเวณีและการเข้าไปมั่วสุมในสถานการค้าประเวณีเพื่อค้าประเวณี หรือความผิดฐานเป็นคนต่างด้าวทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว” เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 41 แล้ว เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานและประโยชน์สูงสุดในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย โดยเปลี่ยนบุคคลที่มีอำนาจอนุญาตให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้เสียหายตามความในมาตรา 41 เพราะผู้ที่อนุญาตให้ดำเนินคดีนั้น ควรเป็นบุคคลที่ผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินคดีอาญา คือมีบทบาทในการฟ้องคดีรวบรวมพยานหลักฐาน หรือมีความเชี่ยวชาญในการพิสูจน์ความจริงในคดีอาญา เพื่อให้การเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพ ลดขั้นตอนที่ให้ผู้กลางภายนอกกระบวนการยุติธรรม เข้ามาควบคุมสอบการดำเนินคดี และจะได้มีหลักเกณฑ์พิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตดำเนินคดีเหมาะสมจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและเพื่อไม่ให้เป็นการรวมอำนาจอยู่ที่บุคคลคนเดียวในการพิจารณา และยังเป็นการลดขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม

ไม่ให้เป็นการสร้างเงื่อนไขหรือกระบวนการเกิดความล่าช้า ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสียหายได้ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าปัญหาดังกล่าวต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่อไป

จากการศึกษาปัญหาในทางกฎหมายของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 นั้น เห็นได้ว่า การบังคับใช้กฎหมายในพระราชบัญญัตินี้ ยังคงมีข้อบกพร่องในบางประการ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรให้มีการปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

1. ในประเด็นปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับระยะเวลาในการคุ้มครองผู้เสียหายในชั้นพนักงานสอบสวน

เห็นสมควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2554 ในมาตรา 29 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง จากเดิม

“ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ และเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจจัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครองเป็นการชั่วคราวได้แต่ต้องไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมง ทั้งนี้ ให้รายงานให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ทราบโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องให้การคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจจะเป็นผู้เสียหายเกินกว่ากำหนดเวลาในวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งอนุญาต ทั้งนี้ ศาลจะอนุญาตได้ไม่เกินเจ็ดวัน โดยจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้”

แก้ไขโดยเพิ่มข้อความในมาตรา 29 วรรคหนึ่งและวรรคสอง ดังนี้

“ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ และเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจจัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครองเป็นการชั่วคราวได้แต่ต้องไม่น้อยกว่าสามสิบวัน ทั้งนี้ ให้รายงานให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ทราบโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องให้การคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจจะเป็นผู้เสียหายเกินกว่ากำหนดเวลาในวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งอนุญาต ทั้งนี้ ศาลจะอนุญาตหรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์พิเศษ โดยจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้”

2. ในประเด็นปัญหาการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายซึ่งเป็นชาวต่างชาติ

เห็นสมควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 มาตรา 33 โดยพิจารณาจากกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นแนวทาง จากเดิม

“ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์อย่าง เหมาะสมในเรื่องอาหาร ที่พัก การรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ การให้ การศึกษา การฝึกอบรม การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การส่งกลับไปยังประเทศเดิมหรือ ภูมิลำเนาของผู้เสียหาย การดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหายตามระเบียบที่ รัฐมนตรีกำหนด โดยให้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความแตกต่างทางเพศ อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ ประเพณีวัฒนธรรมของผู้เสียหาย การแจ้งสิทธิของผู้เสียหายที่พึงได้รับการคุ้มครองในแต่ละขั้นตอนทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการช่วยเหลือ ตลอดจนขอบเขตระยะเวลาในการดำเนินการช่วยเหลือในแต่ละขั้นตอนและต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายก่อนด้วย

การให้ความช่วยเหลือตามวรรคหนึ่ง อาจจัดให้บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายได้รับการดูแลในสถานแรกรับตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี สถานแรกรับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กหรือสถานสงเคราะห์อื่นของรัฐหรือเอกชนก็ได้”

แก้ไขโดยเพิ่มเติมข้อความ ดังนี้

มาตรา 33/1 “ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อยู่ในราชอาณาจักรได้ไม่เกินหนึ่งปี และหากมีความจำเป็นตามข้อเท็จจริงแห่งคดีให้สามารถขยายระยะเวลาได้ครั้งละ ไม่เกินหนึ่งปีหรือจนกว่าการพิจารณาคดีจะแล้วเสร็จ โดยให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยพิจารณาอนุญาตและกำหนดระยะเวลาให้คนต่างด้าวผู้นั้นอยู่ในราชอาณาจักร

ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของผู้เสียหายในการเข้าร่วมในกระบวนการพิจารณาความอาญาต่อผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์”

3. ในประเด็นปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจดำเนินคดีในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนในความผิดฐานค้ามนุษย์

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 ในมาตรา 41 จากเดิม

มาตรา 41 “เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้เสียหายในความผิดฐานเข้ามา ออกไปหรืออยู่ในราชอาณาจักร โดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ความผิดฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน ฐานปลอมหรือใช้ซึ่งหนังสือเดินทางปลอม ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีเฉพาะที่เกี่ยวกับการติดต่อ ชักชวน แนะนำตัว ติดตาม หรือรับเฝ้าบุคคลเพื่อ

ค้าประเวณีและการเข้าไปมั่วสุมในสถานการค้าประเวณีเพื่อค้าประเวณี หรือความผิดฐานเป็นคนต่างด้าวทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว”

แก้ไขเพิ่มเติมข้อความในมาตรา 41 ดังนี้

มาตรา 41 “เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีอัยการภาค ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้เสียหายในความผิดฐานเข้ามา ออกไปหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ความผิดฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน ฐานปลอมหรือใช้ซึ่งหนังสือเดินทางปลอม ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีเฉพาะที่เกี่ยวกับการติดต่อ ชักชวน แนะนำตัว ติดตาม หรือรับเรี่ยรายบุคคลเพื่อค้าประเวณีและการเข้าไปมั่วสุมในสถานการค้าประเวณีเพื่อค้าประเวณี หรือความผิดฐานเป็นคนต่างด้าวทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว”

เอกสารอ้างอิง

ฤทัยชนก วัลยะเพ็ชร, “ปัญหาทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์: ศึกษากรณีบุพการีกระทำต่อผู้สืบสันดาน

มาตรา 56/1,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2551)

สรไกร ศรีศรี และคณะ, “ค้ำมนุษย์” การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน,” (บจก.วี.พรีน(1991):มูลนิธิพัฒนาคุ้มครองเด็ก (FACE),

(2556), หน้า 10-11.

อัญชลี ฉายสุวรรณ. “การทดแทนความเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตร

มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

เบญจมาศ กระจ่างโพธิ์. “การคัดแยกเหยื่อในคดีค้ำมนุษย์กับการคุ้มครองสิทธิที่จะไม่ถูกดำเนินคดีอาญา.”

วิทยานิพนธ์นิติศาสตร

มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554.